

Тимошенко В. О.

Науковий керівник: к.філос.н.,
викладач Ніколаєнко Н.В.

Утопічність ідеальної держави Платона

Платон, один з найвідоміших філософів античності, висловив свою концепцію ідеальної держави. Серед її прихильників немало філософів як доби Відродження, так і філософії Нового часу. Деякі мислителі сучасності також звертаються до ідей Платона. Проте, чи насправді держава за Платоном є ідеальною? Чи потрібна людству така держава?

Найвищою цінністю у концепції Платона постає держава, а людина виокремлюється з цієї множини. Проте, треба розібратися у тому, що є первинним. Арістотель засуджує Платона за прагнення абсолютної єдності у державі. За Арістотелем людина є неподільною одиницею, з якої і будується держава. Індивіди різні, і вони складають множину – народ [4, 403]. Платон, навпаки, прагне до абсолютної єдності держави, стираючи межу між нею та окремою людиною, тим самим позбавляючи її особистості. На мою думку, особистість є найвищою цінністю, бо різниця поглядів людей на одні й ті самі речі є рушієм розвитку всього людства, нових відкриттів і досягнень.

Еволюціонізм, який на сьогодні займає провідне місце у науковому світогляді, розділяє зауваження Арістотеля. Пращури людей жили родинами, дбаючи про своє потомство. Пізніше давні люди об'єднувалися у племена, які склалися також із кількох поколінь родичів. Держава і політичний устрій з'явилися значно пізніше і є здобутками цивілізації. Отже, первинною була родина. Саме міцна родина, на думку Арістотеля, і виступає моральним початком для щасливої держави.

Провідне місце у ідеальній державі за Платоном посідає поняття справедливості. Справедливість і доброта у Платона постають у надто ідеалізованому вигляді, який Фрідріх Ніцше назвав «найбільшим шарлатанством», підкреслюючи її невідповідність дійсності [5, 48]. Справедливість полягає у тому, що за Платоном люди мають вроджені здібності та схильності, відповідно до їх

душі. Отже, усі громадяни виховуються братами, але не рівними. Якщо людина має «душу мудреця», її доля правити і керувати іншими, а якщо «душу землероба» - вона приречена усе життя займатись землеробством, не втручаючись у інші сфери життя [1, 239-240]. Отже, формуються протилежні класи, чого у ідеальній державі не повинно бути.

Особливо жахливого змісту така ідеалізована справедливість набуває у ідеях, які склали основу науки євгеніки. У ідеальній державі Платона усіх нащадків громадян, які не були взірцями краси та здоров'я, знищували. Хворих не лікували, вважаючи хворобу наслідком слабкості, а отже і провинною самої людини. Отже, людське життя нічого не варте у порівнянні з інтересами держави. Це дає нам підстави вважати концепцію Платона антигуманістичною.

Ідея Платона включає у себе відсутність приватної власності. Карл Поппер зауважив, що ідеальна держава не може бути тоталітарною [2, 49-51]. Насправді, якщо у людини відняти те, що вона вважала власним, зробивши усе спільним, це дасть причини для ледарювання і пасивності [3, 39]. Або навпаки – до невдоволення тим, що твоє власне, отримане чесною працею, стало загальним.

Світова історія довела, що тоталітарні режими приречені на поразку. На мою думку, розквіт держави спричиняється розвитком кожного громадянина як особистості, а не навпаки.

Сучасні держави все більше спираються на гуманізм як основу для побудови соціальних відносин. Людське життя є найбільшою цінністю, тому метою законів держави повинен бути захист життя своїх громадян і їх розвиток. На мою думку, ідеальна держава Платона є утопічною і нездійсненною саме тому, що вона не потрібна суспільству для реалізації свого потенціалу. У нашому світі усе перебуває у русі, всі соціальні процеси не є винятком, а отже досягнення незмінності, якої прагнув Платон у ідеальній державі, неможливе.

Список використаних джерел:

1. Асмус В. Ф. Античная философия. – Москва: «Высшая школа», 1976 – 544 с.
2. Карл Поппер. Открытое общество и его враги. Том 1 – Москва, 1992 – 475 с.
3. Томас Мор. Утопия. – 114 с.

4. Аристотель. Сочинения: В 4-х т. Т. 4 / Пер. с древнегреч.; Общ. ред. А. И. Доватура. — М.: «Мысль», 1983.— 830 с.

5. Фридрих Ницше. Сумерки идолов, или как философствуют молотом. — М.: «Культурная революция», 2009 — 63 с.